

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęstio 1. Quomodo ex caritate pendet vniuersa lex & prophetæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Quid igitur sanctis in hac vita præcipitur? perfectio partium, hoc est, fuga hypocrite, & inchoatio obedientie. Quid non præcipitur? perfectus obedientie gradus, quem lex requirit. Hæc sanè cum illis consistere non possunt, quæ de minimis peccatis æternum damnandis, de impossibilitate legis, de omnibus operibus naturæ malis iactare consueverunt.

§. 2. Lutherus, Melancthon impossibile aiunt mandati huius observationem, eosque cuncti pene sequuntur. Sed ratio repugnat & scriptura. Summa enim tyrannis est, imperare, quod scias fieri non posse. Augustinus de naturâ & gratiâ cap. 43. Non igitur Deus impossibilia iubet, sed iubendo admonet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis. Et de tempore scilicet. 62. & de Caritis ser. naturâ & gratiâ c. 63. Tyrannis enim est, quæ fieri non possunt, sunt, imperare, & penas exigere.

Iustinus diaiog. contra Tryphonem ostendit naturæ conuenientem esse illam Dei legem. Nam ait gentes etiam non ignorare iniuste se agere, cum in hanc legem committunt, exceptis illis, qui τὰς εὐνοίας ἀπολαύουσιν, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ χάριτι, ἰδὲν δὲ ἐστὶ τὸς μὴ τὰ δυνάμει βολόμενοι, ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀλλοῦ ἀλλοῦ. ὅτι ἐν συνειδήσει ἐκδίδας ταῦτα οἰοῦντο. ὁ δὲ ἀλλοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγγύστατος. Naturales notionem perdidit, potius vero exstinxerunt, vel detentas habent. Videre enim est, & eis quæ ea pati nolunt, quæ aliis ipsi faciunt, & conscientis hostilibus probro se obiciunt, quæ ab aliis committuntur. Quapropter, addit: pulchre videtur mihi dictum à Domino, & Salvatore nostro Iesu Christo: duobus præceptis impleri omnem iustitiam, & omnem religionem. Sunt autem ista: Diliges Deum tuum, &c.

Opera verū
Christianū
faciunt.

Quia calumniatoribus ille eadem animositate obicit, quod olim Christus, & amorem Dei possibilem astruit. & apol. 2. requirit vitam professioni consentaneam. οἱ δὲ αὐτὸν ἐνέεικοντο, βιάσας αὐτὸν ἐδιδάξαι, ὡς οὐκ ἔστιν ὁ νόμος, καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ χάριτι, ἰδὲν δὲ ἐστὶ τὸς μὴ τὰ δυνάμει βολόμενοι, ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀλλοῦ ἀλλοῦ. ὅτι ἐν συνειδήσει ἐκδίδας ταῦτα οἰοῦντο. ὁ δὲ ἀλλοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγγύστατος. Qui vero deprehenduntur non ita vivere, ut docuit, cognoscuntur non esse Christiani, etsi linguâ Christi doctrinam profiteantur.

Deinde demonstrat Deum operibus, & caritate colendum, quia bonus sit. Addit Nazianzenus oportere esse caritatem proximi comitem. Sicut enim nec corpus sine animâ, nec hæc sine corpore est homo: ita nec dilectio Dei sine caritate proximi, vera caritas esse potest. Ex quo ostendit etiam Iustinus, non probari sibi eos, qui Christiani sunt μετὰ τὸ λέγειν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ πράξει, solâ professione sine operibus.

§. 3. Calvinus libro 1. institutionum c. 3. §. 83. etiam hanc doctrinam partem corrumpit. Cum enim dicit dicat Apostolum totam sanctorum perfectionem in caritate ponere, Eâ totam legem comprehendit Rom. 13. Eph. 1. Galat. 3. Certum tamen, ait, in lege & Prophetis primum locum tenere fidem. At quid ad Paulum respondebimus dicentem: maior autem horum est caritas. Quid Christo respondebimus: qui ex caritate legem & prophetas pendere pronuntiat? Non est in lege aut prophetis quicquam maius eo ex quo dependent. Fides necessario præcedit, at non est præstantior illo, quo illa, & omnia comprehenduntur.

Tertullianus 1. 5. c. 14. contra Marcionem, rectè & solidè probat, legis auctorem esse Deum, qui est Evangelij. Merito itaque totam creatoris disciplinam principali eius præcepto conclusit: Diliges proximum tuum tanquam te. Hoc legis supplementum si ex ipsa lege est, quis sit Deus legis iam ignoro. metuo ne Deus Marcionis.

Vide etiam Epiphani. contra Marcionem confut. 8. ubi similitudine vitur. Diligi Deum ex corde toto in martyrio docet idem Tertullianus. Proprie (p. 994.) enim martyribus iam nihil reputari potest: quibus in laqueo

ipsa vita deponitur. Sic dilectio operis multitudinem delictorum, quæ Deum sicut diligens ex totis viribus suis, quibus in martyrio decertat: ex totâ animâ suâ quam pro Deo ponit hominem martyrem excudit.

§. 4. Amorem sui mandare vnicuique, nihil necesse erat. Nimirum enim fere, quilibet se deamat. Eo tamen nos amore diligere iubemur, ut salutem nobis æternam non optemus modò, sed ea etiam adhibeamus, quibus eam assequamur. Calvinus sophistas reprehendit, qui priores partes τὴν χάριν concedunt, ut amor nostri sit regula amoris ergo proximum. Rationem reddit. Quia quem naturaliter effectum trahimus ad nos ipsos, eum ad alios transferit.

Respondeo. Errare sophistam illum, sed tamen, Non enim illum affectum, quo nos ipsi diligimus, ad alios transferre, sed eâ sinceritate, affectu, alacritate, solitudine nos ferri ad benefaciendum proximo vult, quo erga nos ipsos sumus. Hæc igitur regula ponitur. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, vos facite & illis, à vobis vera charitas incipit, in primum definit. Amor nostri, regula est amoris in proximis. Quin vero amorem nostri, normam amandi proximi facimus, non de vitiosa charitate intelligi, sed de caritate quâ suâ quisque incolumitatem excedit ratione, & gratia diligit, accipit volumus. Est etiam amor sui quidam naturalis, nullo modo vitiosus, de quo Seneca Epistola 6. Quid me hodie apud Hecatonem delectaueris, dicam. Quæris, inquit, quid profeceris? mihi mihi esse capi. Multum profecit, nunquam erit solus. Qui sibi amicus est, seculo hunc omnibus amicis esse optime sanè.

Nec sibi, sed toti gentium se credere munda.

VERSUS

40. noui

In his duobus mandatis uniuersa lex pendet & propheta.

QUESTIO I.

Quomodo ex caritate pendet uniuersa lex & propheta?

§. 1. Causam reddit, cur hoc præceptum sit maximum, quod ab eo uti primario cætera dependant, quod id prophetæ præcipue propositum habuerint. Omnia enim ad illud diriguntur. Qui enim diligit proximum legem impleuit. Rom. 13. & omnis lex in vno sermone impletur. Galat. 3. Augustinus lib. 1. qq. Evangelic. quæst. 33. exponit, quomodo ex illa lege omnia dependant: quo modo in omnibus lex ista seruetur legibus, & in omnium mandatorum transgressione lex charitatis violeetur. Quæ principium est finisq; mandatorum.

Summa igitur huius præcepti est dignitas, sine quo cætera ingrata sunt creatori, ideoque frustra, hoc præceptum, si obseruetur saluti sufficit. Sola enim caritas est, quæ inter filios Dei, & filios Diaboli discrimen facit.

§. 2. Non consequitur hinc, nullum esse peccatum veniale, ut Calvinus in Antidoto Concil. Tridentini sess. 6. c. 12. Quæro, inquit, an vllum sit omnino quamlibet leue peccatum, quod non legis obsequantia repugnet? quæ enim vitiosa cogitatio obrepet in hominis animum, si totius Dei amore occupetur. Non autem satis sit legi, nisi cum diligenter Deus toto corde.

Respondet Bellarminus lib. 1. cap. 12. de amissione gratiæ, & statu peccati. Respondeo, inquit, Diligere Deum ex toto corde duobus modis intelligi potest: vno modo, ut

QVÆSTIO II

An dilectio proximi naturalis, an supernaturalis imperetur?

§. 1. **N**oua est ista disputatio, & quod deterius censeo, noua sententia. Caietanum legem à Deo latam, esse de amore naturali arbitratur, non autem de illo qui supra naturam infunditur. Aliud tamen scriptura dicitur. Diligere eum proximum oportet propter Deum, eadem quâ Deum amamus caritate, quâ diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Deinde, proximi dilectio facit ad salutem, de illâ namq; dicitur. Hoc fac, & viues. Supernaturalis autem proximi dilectio hoc facit. Non potest autem natura peccato deprauata, tot occasionebus irritata, sine Dei gratiâ præceptum dilectionis implere, vt proximi etiam inimicum, nocentem, crucientem, occidentem diligit, & diligit, sicut semetipsum, seu vt Syrus loquitur, sicut animam suam.

Supernaturalis caritas imperatur.

Caput autem legis est, proximum diligere propter Deum. Nam amorem Dei proximi dilectio completur. Si enim Dei causâ proximum complector, certe Deum arctius diligo, cuius amor est causa hominē amandi. Quod si illa lex, quæ omnium finis est præceptorum naturalibus viribus potest impleri, non est ad legem seruandam opus gratiâ supernaturali: nec longe receditur à Pelagianismi blasphemîâ, gratiæ diuinæ negatrice, cum tamen Apostolus. Rom. 8. doceat, impossibile esse vt iustificatio legis in nobis impleatur, in quo infirmabatur per carnem. Ideo enim filius Dei venit, vt per eius gratiâ legem seruare possimus. Cur vero Deut. 30. 6. tam serio dicitur: Circumcidet dominus Deus tuus cor tuum, & cor seminis tui: vt diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in totâ animâ tuâ, vt possis viuere, omnes autem maledictiones has conuertet super inimicos tuos.

Proximus propter Deum diligitur.

Quorsum opus est cordis circumcisione, si aliud amandi proximi genus non requiritur, quam quod posset etiam præstare incircumcisus? Nam & Philistæus naturaliter amare proximum potest. Nec censendum illud maximum mandatum, si ad ordinem naturalem pertinet, ad vitam æternam est inutile. Multo minus ex eo lex pendet, & prophetæ.

§. 2. Rationes quibus hoc paradoxon astruunt, non modo infirmæ sunt, verum etiam sophisticæ.

Certus sit, inquit, amor in proximum, oportet. Neq; enim minus dubitare debes, proximum tuum à te diligi, quam tu ipse à te ipso. At proximum à te diligi dono caritatis supernaturalis infuso, id vero incertum est. Fieri enim potest, vt eo dono careas. Sane sine reuelatione cognoscere non potes te habere.

Respondeo. Duo assumi, & statui tanquam vera, quæ sunt falsa. Primum est, certum esse cuiquam, se sibi sic conciliatum esse, vt verâ & supernaturali caritate se complectatur, propter Deum. Nam nihil est facilius, quàm quid auriar naturalem loco spiritualis caritatis substitui. Ad supernaturalem opus est animam suam odisse in hoc mundo, vt in æternam vitam custodiant, at multi se amando perdunt. De illo amore spirituali ac diuino, nemo nisi reuelâre domino certus est. Decipi enim facile quisq; potest, & si vspiciam latebre vitia consueuerunt, in amore sui sunt abditissimæ latebræ. Non ergo de hoc amore certum quicquam habetur, nisi spe, & signis probabilibus.

Caritatis sua supernaturalis nemo certus est.

Alterum erratum ex priori natum est. Nempe certos nos esse de amore in proximum. Neq; enim de amore supernaturali certum esse necesse est. Quamuis enim bona illi ex animo precemur, constanterq; velimus. Non tamen constat, an non aliquid vitij, quod eum amorem vitiet, sit additum. Aut naturæ sit, non caritatis affectus.

Na

§. 3. Cur

idem sit ex toto corde, quod super alia omnia integrè, ac perfectè, vt nihil Dei amari antepositur, vel agetur. Altero modo vt semper acta Dei cogitetur, & diligatur, & sic animum Dei amari occupatum teneat, vt nihil obrepere possit, quod sit, non inquam contra, sed præter Dei, vel proximi charitatem. Priore modo fatemur imperari nobis, vt Deum ex toto corde diligamus. Sed cum hac dilectione negamus pugnare peccata venialia, ac per hoc falsum esse contendimus repugnare obseruantia legi, quamlibet leue peccatum. Posteriore modo fateamur, nullam vitiosam cogitationem obrepere posse ei, qui totus in Dei amore occupatur: sed eam dilectionem, quæ propria est beatorum, nobis in hac vitâ non propriè imperari, sed tantum indicari assensimus, vt nimirum sciamus, quospen ac desideria dirigere debeamus.

§. 3. Occurrit tamen Pareus. [Sed est inanis il-
ludio. Est in phrasi hebræa (Ex toto corde) non si-
gnificat omnimodam perfectionem, sed sincerum
cordis affectum, hypocrisis oppositum. Hoc tamen
præceptum omnimodam actualem & habitualem
dilectionis perfectionem, distictè semper præcipit.
Secundo prior perfectionis modo etiam repugnant
venialia. Sunt enim defectus; at omnis defectus repu-
gnat perfectioni. Tertiò hoc summum est mandatum,
ergo obligat, & perfectissimo sensu primum est &
summum. Quartò de Dauide, Iosia, Zacharia illud it-
ectori, nam supra dixit Dauidem & Petrum letaliter
lapios.]

Respondeo ad 1. & 2. Requiro probationem eius, quod negauit Bellarminus, eam tertio loco adfert. Perfectissimo sensu est primum, & summum mandatum, ergo obligat ad omnimodam actualem, habituale perfectionem. Consequentiam quomodo probas? Deinde si probates, iam corruent illa, cap. 6. Sancti debent, possunt, esse perfecti in hac vitâ perfectione partium, non graduum, id enim Deus præcipit. Quâquam absurdum est, hoc præceptum ita obligare in hac vitâ, vt semper actu diligamus. Non imperatur nobis, quod Cherubim & Seraphim, quod ipse dominus leuis in celo præstat. Nam si nullam omnino interruptionem, aut diuisionem lex illa admittit, impij sunt leges ciuiles, & Academiae, quæ variis officiis, studiisq; homines distinent, quibus cum etsi habitua- lis dilectio Dei possit consistere, actualis tamè interruptur, aut si & actus amandi perseuerat, non tamè omnimodam habet perfectionem, dimidiato in alias citius animo. Quicunq; igitur aliud negotium præcipit, contra hoc præceptum delinquit. Non enim perfectissimo modo actualiter Deo inhaeret, cuius intentio in alia quæcunq; diuiditur.

Ad 2. Futilis paralogismus. Omnis defectus repugnat perfectioni. Ergo leuia peccata, quæ sunt defectus, repugnant priori perfectioni. Non quicquid repugnat perfectioni, id repugnat omni perfectioni, non omnis defectus, repugnat omni perfectioni, quidam repugnat perfectioni graduum, non partium, quidam vtriq;.

Ad 4. Toto celo aberrat. Dauid & Iosias, cæteri-
q; toto corde secuti sunt Dominum, sed non cum pec-
carent mortaliter: cum Dauid adulterio, Petrus ne-
gatione à Deo recederent, non illi tum corde seque-
bantur Dominum, non hoc dixit Bellarminus. Sed
eos toto corde secutos esse, cum rectè viuerent non
peccando. Dauid cum Sauli parceret, Iosias cum re-
gum ab idololatria purgaret. Petrus cum paratus es-
set in carcerem, & in mortem ire. Qui toto corde
Deum sequitur, aliquando mutato corde recedit,
quia mutabiliter sequitur. Adam in originali suâ iu-
stitia toto corde diligebat Deum, nec
tamen eius lapsus non
fuit letalis.

Adam. Conzen in Euang. Tom. 1.